

TÍÐARGREIN

Har vit ikki eru sjálv, eru vit bara hálv – eisini á uttanríkisøkinum

Gunvør Balle

Tjóðveldi

Málið um samhandilin við Russland sýnir okkum, eins og so mangan fyrr, at einans vit vita hvussu okkara handilsligu áhugamál best verða røkt og at einans vit kunnu fremja hesi mál í verki. Uttanríkispolitikkur er í stóran mun handilspolitikkur og í handilssambondum eins væl og í øðrum uttanríkismálum, er tað avgerandi at vit samráðast sjálv.

Føroyar hava drúgv og góð handilssambond við Russland

Føroyar hava samstarvað og samhandlað við Russland frá 1950 árunum. Í fleiri áratíggjur var søla av sild til Russlands o.o. eysturlond týðandi partur av okkara útflutningi og nærum eins leingi hava føroyskar skipasmiðjur og virkir veitt russiskum skipum og reiðaríum alskyns tænastur. Í 1977 var Føroyar fyrsta land, ið undirskrivaði fiskiveiðusáttmála við Russland. Vit hava ognað okkum drúgvar royndir við at røkja okkara egnu handilssambond og við sjálv at samráðast um fiskiveiðiavtalur, og harvið prógvað, at vit til fulnar kunnu reka egnan handils- og uttanríkispolitikk.

Russland boykottar ES – ikki øvugt

Eftir ófriðin á Krim setti ES revsiltøk í verk móti Russlandi, sum m.a. umfataðu fimm russiskar bankar og at hald varð lagt á ognir hjá útvaldum russiskum vinnulívsmonnum. Tiltøkini hjá ES móti Ruslandi eru sostatt ikki eitt alment boykott, og merkjast valla - hvørki í Ruslandi ella í ES. Sum mótsvar boykottar Russland matvørur úr ES og øðrum vesturlondum. Bæði ES og danskir matvøruframleiðarar høvdu heldur enn fegnir hildið fram at útflutt til Russlands um teir sluppu. Russland velur tilvitað ikki at taka Grønland, Ísland og Føroyar við í boykottið og fá munnu ivast í, at orsøkin er stóru áhugamál Russlands í Arktis og tí at teimum tørvar mat, t.e. okkara fisk.

Føroyar í Arktis - gjøgnum Danmark!

Í Norðurhøvum og í Arktiska økinum verða stórar avgerðir tiknar og áhugamál hjá stórveldum - m.a. Russlandi - og stórfyrirøkum verða røkt og staðfest. Men Føroyar hava ikki nakra rødd í hesum bólki og sleppa ikki at taka avgerðir. Landsstýrið roynir at bidda um at sleppa at sita undir liðini á donskum ráðharrum, tá londini við áhugamálum í Arktis fundast. Hetta hóast vit liggja í miðjuni á hesum ovurstóra øki, sum í alt størri mun gerst ein av heimsins brennideplum tá ræður um tilfeingi, siglingarleiðir, trygd og verju. Seinastu árin hava prógvað fyri umheiminum, at Føroyar eru í einari lyklastøðu tá umræður ferðandi fiskastovnar. Bæði tí vit liggja mitt í økinum, har hesar stóru broytingar fara fram og tí vit hava víst, at við dugnaligum granskarum og samráðingarfólki megna vit at standa fast við - og vinna - rættindini til tað tilfeingi, sum vit meta okkum eiga. Hesa somu støðu kundu vit havt og fingið gagn av á øllum øðrum økjum í Norðurhøvum og Arktis um vit høvdu fult ræði á uttanríkispolitikkinum. Vit kunnu bert ímynda okkum menningarmøguleikarnar um vit høvdu yvirtikið loftrúmið. Bara í hesum liggja 10-tals arbeidsplass til vællærd fólk umframt stórir inntøkumøguleikar til samfelagið alt.

Ikki etiskt dilemma at Føroyar flyta fisk til Russlands

Tá summi vilja vera við, at tað er eitt etiskt dilemma, at Føroyar flyta fisk til Russlands og harvið røkja og víðka síni søguligu handilssambond, er tað als ikki so. Sum nevnt, hevur ES ikki sett verulig handilstiltøk í verk móti Russlandi og Danmark hevur ikki mist eina krónu (heldur hinvegin skilst) hesa tíðina londini hava sett tiltøk í verk hvørt móti øðrum. Harumframt er týðandi at hyggja eftir lutfallinum í hesum máli. Tey virðir fiskaútflutningurin til Russlands skapar í Føroyum hava alstóran týðning fyri okkara samfelag, meðan samhandilin millum Russland og Danmark lutfalsliga ikki hevur nær námind so stóran týðning fyri londini bæði.

Føroyar ikki eftirspurdar um danskan uttanríkispolitikk

So hví skulu Føroyar finna seg í lyftum fremstafingrum og útsøgnum sum "ansa eftir at tit ikki gera tykkum dælt av kreppuni millum Russland og ES" - frá Helle Thorning Smith og Martin Lidegaard? Hava Føroyar sitið við borðið saman við Danmark, tá tey

hava tingast um hvørji tiltøk skulu setast í verk móttvegis Russlandi? Hóast Famjin-skjalið sigur, at Føroyar skulu hava "ægte medinddragelse" í stórpolitikki - so eru vit als ikki spurd um hetta mál, eins lítið og onnur mál. Heldur ikki eru vit spurd, um vit vilja verða umfatað av rakettverjuskjöldrunum hjá NATO. Hví skulu vit so kenna okkum bundin av tí Danmark og ES gera av? Løgið, at fólkatingslimur javnaðarfloksins ger so nógv burtúr, at Føroyar mugu standa øksl við øksl við ES, tá ið Danmark í fyrsta lagi ikki boykottar Russland og í øðrum lagi als ikki hevur tikið okkum við uppá ráð í hesum máli. Hevði tað ikki verið meir hóskandi, at fólkatingslimir brúka arbeidssorkuna uppá at fremja føroysk áhugamál og vísa á hendan eyðsýnda skeivleika og órættvísi? - Og skulu vit treytaleyst - uttan at vit verða hoyrd ella spurd - standa øksl við øksl við ES, eftir at tey hava revsað okkum við einum útav-proporsjónum ógvusligum boykotti?

Danmark megnaði ikki at forða ES í ólógliga boykottinum móti Føroyum

Tað finnst neyvan søgulig fordømi um so harðrend (og ólóglig) tiltøk, sum ES setti í verk móti Føroyum. 500mió fólk melda kríggj móti 50.000 sálum. ES stongdi allir havnir og marknaðir fyri makrel og sild úr Føroyum og fyri skipum, sum høvdu luttikið í hesum fiskiskapi. Hetta var revsingin fyri tað "brotsverk" vit framdu, tá vit ásettu okkum eigna makrelkvotu. Hinvegin verður Rusland - sum ger innrás í eitt annað land - bert revsað við smávegis sanktiónum. Hvar eru proporsjónirnar?

Eftir stendur, at Danmark megnaði ikki at forða ES í ólógliga boykottinum móti okkum! Hóast tað skal eittast at Danmark er okkara verndareingil - sum skal taka sær av uttanríkispolitikki fyri okkum.

ES boykottið móti Føroyum førði til øktan samhandil við Russlandi

Summarið 2014 vóru Føroyar júst slopnar úr einum lemjandi boykotti frá ES - sum vit í prinsippinum enn kundu verið í enn, var tað ikki m.a. okkara frægu samráðingarfólki fyri at takka. Hendan støða gjørdi tað avgerandi neyðugt at finna aðrar marknaðir og her kom okkara frammanundan góða samstarv við Russland okkum til góðar. Ímynda vit okkum, at vit framhaldandi vórðu boykottaði av ES og eisini blivu fevnd av russiska boykottinum móti Danmark - so beið ikki bótur hjá okkum.

Føroyar eiga at orða ein greiðan Russlands politikk og taka almenna frástøðu frá russiska politikkinum á Krim

At selja fisk - um tað er til Russlands ella onnur lond - er aldri provokerandi og fer ikki at broyta uppá støðuna á Krim. Tá tað er sagt, eiga Føroyar at ásanna, at vit riða á eini knívsegg í hesum eyma málið. Og tá eiga øll diplomatisk kort at brúkast rætt. Og tað hevur lögmaður ikki gjørt. Hvørki við ferð síni til Moskva ella við framsøgnum sínum aftaná.

Lögmaður hevur ikki tryggjað, at vit hava ein almennan politikk móttvegis Ruslandi, sum er viðgjørdur og samtyktur í landsstýri og á løgtingi. Hann átti at orðað ein politikk, har vit fyrst og fremst taka greiða, almenna frástøðu frá russiska politikkinum á Krim og har vit verja vestlig virðir sum fólkaræði og mannarættindi. Og har vit grundgeva fyri okkara áhugamálum og handli við Russland og hví vit velja at seta sendistovu á stovn í Moskva. Sera týðandi er tað, at hesin politikkur er kjølfestur í politisku skipanini so vit fara út við einari rødd.

Moskvaferð lógmans loysti eingi mál - útsøgnirnar aftaná gjørdur ilt verri

Einki er at ivast í, at Russland longu hevði gjørt av, at taka ávísar føroyskar fiskavørur av reyða listanum og at Føroyar ikki skuldu umfastast av boykottinum, áðrenn lögmaður legði avstað til Moskva. Og fríhandilssáttmálin við Russland er eins fjarur frá at gerast veruleiki nú, sum áðrenn lögmaður pakkaði kuffertið. Tað var skeivt av lógmanni ikki at gera tað neyðuga heimaarbeiði fyri at fáa politiska semju um hvør okkara politikkur viðv. Russlandi skal vera og at

Føroyar mugu vera greið um síni áhugamál og føra skilvísan, avvigaðan politikk

Føroyar skulu ikki vevjast uppí kalda-krígs retorikk, ið gerst alt meir týðiligur millum stórveldini. Russland-Ukreina málið er sera fløkt og tað er heldur ikki svart/hvítt, tí bæði eystur og vestur hava hert orðalagið og átøkini. Vit skulu vera greið um okkara áhugamál, skulu velja okkara bardagar við størsta umhugsni og hava ein avvigaðan neutralitet.

Vit mugu reka egnan uttanríkispolitikk

ES boykottið vísir, at Danmark megnar ikki at verja okkum tá á stendur. So hvørt Danmark gerst meira tengt at uttanríkispolitikki ES minkar teirra rásarúm fyri at føra egnan politikk og harvið verða atlitini til Føroya púra burtur. Tí fer Danmark aldri at arbeiða fyri okkara áhugamálum á fremmandum marknaðum. Ikki av illvilja, men í fyrstu atløgu tí Danmark má samankoyra sín uttanríkispolitikk við tann hjá ES. Í øðrum lagi tí okkara áhugamál eru ikki teirra fyrsta raðfesting og sum tað triðja eru áhugamál okkara sjáldan eins. Einans vit kenna til fulnar hvat tænar okkum best og einans vit duga at samráða okkum til tær bestu avtalurnar. Okkara drúgva og góða samstarv við Russland er dømi um, at vit í stóran mun longu reka egnan uttanríkispolitikk og tí er er tað eitt náttúrligt næsta stig, at taka fult ræði á uttanríkispolitikkinum. Tað er neyðugt og tað mennir okkum sum fólk, at verða noydd at taka støðu til og ábyrgd av umheiminum. Harumframt fara nýggir vinnu- og inntøkumøguleikar at lata seg upp, sum vit valla kunnu ímynda okkum í dag.

31. mars 2015

